Број 74. У Новом Саду у четвртак 3. априла 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецом.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за сва остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Зашто су у Пешти љути на Калаја?

Будимпешта, 1. априла.

Било је време, кад су мађарски политичари веровали босанском вице краљу Калају. Држали су, да ће он учинити све могуће, да у Босни и Херцеговини буду заштићени интереси Угарске, а да ће се уз то старати да код народа у окупираним земљама пробуди симпатије према Угарској.

Но Калај није ништа учинио у том правцу. У Босни и Херцеговини се у ствари шири Германство, а привидно Хрватство. Хрватство да буде на оку, а Германство у самој ствари.

Дуго је требало, док су у Будимпешти почели да гледају ствари онако, како јесу. Министар Калаји умео је увек мађарским политичарима и дипломатама да замаже очи са ситницама и да их тешка од године на годину.

Сад је већ сасвим пукло. Мађарски политичари свију странака дошли су до сазнања, да и мусломански елемент у Босни и Херцеговини не рачуна више ни најмање на Угарску и да у Босни и Херцеговини у опште нема о Угарској спомена. Да дође до овога томе је помогао случај са надбискупом Штадлером.

Још пре две године долазиле су последње мусломанске депутације у Будимпешту. Дошле су да се туже на Штадлера, да се туже чак и због тога, што их сваким начином па чак и насилно преводи у католичку веру.

Та се депутација није помогла. Калају је испало за руком да изигра мусломанску депутацију. Она наиђе на затворена врата и ако је у оно време скоро у један мах било 10 случајева насилног католичења Мусломана.

Кад је Калај у оно време успео још последњи пут, да умири мађарске политичаре, побринуо се, да му више не сметају депутације, кад се обраћају на Б. Пешту. Данас је разорио потпуно ону струју мухамеданску. Једни су чланови оне депутације побегли у Цариград, где су интернирани; други су интернирани у Босни и Херцеговини а трећи као Арнаутовић, дошли су на оптуженичку клупу. На помоћ Угарске нико и не помишља.

Но политичке прилике почеше да лажу Аустрији да мало умири мусломански елеменат, а Штадлер треба да падне на жртву. Па шта се догодило? И ако у новије време има само један случај насилног католичења, покупиле су босанске власти депутацију мусломана, и то депутацију из људи, к ји су наклоњени влади И посла ту депутацију у Беч. Та депутација биће сад од успеха.

Хрватски листови добише миг шта ће се догодити, те и они нападоше Штадлера, а то зато, да мусломанима не изгледа, како су они успели против воље Хрвата, него да је Штадлер оборен помоћу Беча, а подупирањем Хрвата.

Мађарским политичарима је сад пукло пред очима. Сад им је јасно, да су они вукли босанско-херцеговачко кестење из ватре само за корист Аустрије. Доћи ће време, кад ће се о томе уверити и наша браћа Хрвати. А иде време кад ће се уверити и бечка дипломација, да је вадила кестење из ватре управо за — Немачку.

Како ли иде она приповетка? Црва је појео врабац, врапца кобац, копца орао, а орла је убио ловац. Но и ловца ће изести једаред црви.

Но то ће бити напослетку судбина и оног моћног немачког ловца, који се данас раскорачио и виче: „Ми се Немци не бојимо никога до Бога!“ А и то је рекао само из религиозне учтивости, а у истини: Немачка се данас не боји ни Бога . . .

И тако ће то бити, док не дође време, да их поједу они ситни црви, као што су су већ многог појели.

Болесне прилике у нашем црквено-автономном животу.

(Глас из рајићког протопрезвитерата.)

Избор епархијских скупштинара обављен је 26. новембра 1902. у рајићком протопрезвитерату некима баш никако неда мира, те се уз „Браник“, „Српски Сион“ и „Нови Србобран“, ево покренуо и часто стручни „Богословски Гласник“ да у III. књ. св. 2. у рубрици „Хроника“ — а под горњим насловом — ломи копље за чл. XII. привремене епархијске уредбе, а разуме се том приликом навали на изборну скупштину овога протопрезвитерата те да нас назове узурпаторима па и анархистама.

Но да тај чланчић не би остао неопажен, нашло је уредништво, или боље рећи писац чланка неки г. И. за нужно да га даде отштампати и из Карловаца разаслати по нашем протопрезвитерату свима тада „некоректно и незаконито“ изабраним епархијским скупштинарима, па можда и другима. По томе судећи мора да је писац из наше епархије, или је г. И. одавде инспирисан, а разашиљање те брошуре имало је очевидно ту циљ да упливише на држање наше приликом накнадних избора, који су се имали обавити по налогу епарх. админ. одбора од 22. јануара 1903. год. бр. 48. дне 6. (19.) марта о. г. ну ту је циљ г. И. промашио јер отисак његов добисмо истом неки дан а изборна скупштина заказанога дана није се упустила у избор, пошто је против одлуке админ. одбора поднесен уток, те је до ријешења тога утока ваљало и сам избор одгодити.

Упада у очи, да сви браниоци чл XII. а противници чл. XI. привр. епархијске уредбе нападаје своје управљају ли на на нас у рајићком протопрезвитерату, а читаву горњокарловачку дијецезу, која је на 2—3 недеље прије нас, ако не и раније, бирала скупштинаре епархијске по чл. XI, па међу осталима изабрала и Светозара Прибићевића — остављају на миру. Како то, да се нико од тих поборника „реда и закона“ није већ одмах онда нашао, да упозори на тамошњи начин бирања, те да га осуди као „некоректан и незаконит“ — или је можда горњокарловачка дијецеза и у том, бар код те господе неки изузетак, као у плаћању пароха и др.?!

Ствар нашег избора расвјетљена је у овом листу довољно, те нам не би било потребно поново се осврта на то, но, овим смо ради да исправимо неке погрешне наводе и нетачности у споменутој

ПОЛИСТАК.

УАПШЕЊЕ ЛУДВИГА КОШУТА.

(Цртица из Бахова доба.)

У »Минерви« је једнолико струјила пара у казану. Машиниста је испустио сувишну пару; звиждук за знак поласка разлегао се; огроман точак почео се вртети са лаким ударом и брод је напустио бечко пристаниште. Сви се скоро путници искупили били на крову и дивили се узбурканој мркој множини воде.

Путника је било разних народности а међу свима њима највише су двоје њих падали у очи и сви су своју пажњу њима обратили.

Један је носио Кошутову браду, чакшире за чизме, а ове опет са мамузама. Сваки је познао, да је Мађар. И други је имао Кошутову браду, шешир са перјем и атилу са гајтанима. И за овога је свако на први поглед морао рећи да је мађарска порекла.

Обојица су се повукли на стражњи део крова и дуго су мерили један другог. По својој прилици, да су радо хтели да се упознају један с другим но ни један није имао потребне храбрости да отпочне разговор.

На послетку је онај са пером прекинуо то међусобно посматрање и ословио друга:

— Је л' тако, пријатељу, ти си мој земљак?

— Јесам, пријатељу, одговорио је онај у атили и радосно је пружио своју десницу у знак поздрава.

Тако ми се допада, и ви се пријатељу сигурно враћате у драгу отаџбину и сигурно као и ја припадате у ред несретних прогоњених бегунаца.

— Та зар је могуће? Дакле и вас је пријатељу немилосрдни ђаво угушене слободе изагнао из отаџбине.

— На жалост, тако је. Пре четири године и ја сам учествовао у рату за слободу наше отаџбине и оставио кућни праг крију́ћи се као и они безбројни судбом прогоњени. Сада ме међутим натраг кући гони жеља за отаџбином. Идем натраг у Угарску па макар овај на коцку бачени корак морао и животом својим платити.

— Тако је! — ускликнуо је одушевљено онај са перјем. — Радије ћу претрпети смрт неже ли прогонство. Црно-жута отаџбина земља до душе ми усише крв, но код куће хоћу да умрем.

— Тако је! Живела отаџбина! Доле са црно-жутим! Живела слобода! — одговорио је одушевљено онај у атили. А кад се мало стишао, преставио се;

Ја сам Чанки Ђула, четрдесет осмашки домобрански стражмештар и поседник земље у тренчинској жупанији.

Пријатељ га је удивљен гледао, лице му је изражавало необично изненађење, па за тим је са осмехом одговорио:

Ја сам Велимир Граднаи. Код народне страже био сам заповедник, и моја су добра у тренчинској жупанији.

Сада је опет дошао ред на оног првог да се изненади. Кратко време сумњиво је посматрао свог пријатеља, али је за тим у највећој радости узвикнуо:

Драги пријатељу, па на тај начин ми смо двоструко земљаци. Живео друже! Живела отаџбина!... Но, на то ћемо већ испити једну!

Руку у руку сишли су у доњи део лађе, тамо су поред чаша провели све до Пожуна.

Брод ту обично дуже време стоји. Чанки је устао од стола и молио пријатеља, да му опрости, што ће се на неколико тренутака удалити.

Куда, куда друже — запитао је Граднаи, можда би могли заједно да идемо? И ја имам посла у вароши.

Идем у брзојавно звање, одговорио је Чанки, хоћу своје рођаке да известим о свом доласку.

Дивно! Та онда ћемо доиста заједно. И ја ћу да брзојавим свом млађем брату.

Отишли су у брзојавно звање, предали су своје брзојаве и бацивши за тим значајан поглед један на другог, вратили су се на брод.

Још после подне стигли су у Ђур. Обојица су стајали на крову, и већ су из далека приметили, да на пристаништу код излаза стражаре два брадата Бахова хусара. Преко лица оба путника прелетео је сатански подругљив осмех.

Када је брод пристао, старији од хусара успео се на кров и од једном се зауставио

расправи, које је г. **И.** зар хотимице ис кривио, те да би могао поступак наш назвати: самовољом, узурпаторством, па и анархијом.

У разлагања г. **И**-а о чл. XI. и XII те о „уводној наредби“ нећемо се упуштати јер ту г. писац подгријева оно, што су о том „Српски Сион“ и „Н. Србобран“ расправљали, него ћемо одмах прећи на ствар и споменути, да г. **И.** на стр. 7. своје брошуре погрешно наводи, да је „административни одбор[1]) епархије пакрачке, свакако по досадањем и јединoм начину одредио дан избора, као и број[2]) заступника, који се имају бирати у појединим протопрезвитератима“. Не, г. **И.** ово све не стоји. Административни одбор одредио је био само дан избора, а о броју скупштинара није било тамо ни ријечи а да је изнесено било пред административни одбор и то питање, мал те не би исти израчунао број скупштинара у смислу чл. XI. Да то стоји, можете се уверити и код г. конз. биљежника, који је у приватном разговору то и признао једном скупштинару из нашег протопрезвитерата, о чем је већ било у овом листу ријечи. А кад то стоји, што нико оборити не може онда ће и г. **И.** морати признати, да изборници рајићког протопрезвитерата нису „прекршили самовласно налог претпостављење власти“.

Г. **И.** се љути, што су изборници овог протопрезвитерата наводно узели сами да тумаче закон и у томе он види болесне прилике и анархију; но молимо га лијепо, да нам каже, смије ли и други ко, осим законодавца (нар. сабора) тумачити закон нпр. епарх. скупштина, па још онако крња, као по богу задња пакрачка?!

Г. **И.** вели даље: „Кад се састала епарх. скупштина, хтедоше заступници рајићког протопрезвитерата — сви чланови радикалне странке — заједно са својим једномишљеницима из других протопрезвитерата да измене дотадашњи начин бирања чланова епарх. скупштине, а кад им то не пође за руком, иступе из скупштине.“ И ово не стоји. Скупштинари овог претопрезвитерата, хтели су споразума у смислу оном, како је то и сам г. **И.** на стр. 11 и 12. своје брошире навео, на што удружени наши противници опет не хтедоше пристати те тога ради ми иступисмо Но г. **И.** на то ништа не даје јер њему је суштина ствари у томе, што смо ми (по њему) некоректно поступали бирајући „противно одређеном и јасном упутству своје надлежне власти, административног одбора у ком има и чланова из радикалне странке.“ Уколико постоји овде упутство претпостављене нам власти — то смо мало час показали, те тиме пада и суштина ствари г. **И.** Показали смо овде све нетачности „верног историјата“ г. **И**-а, а умал' незаборависмо још једну где наиме вели, да су „заостали чланови имали апсолутну већину.“

По свима извјештајима, па и оном наших противника остао је у скупштини 31 члан, (међу њима један професор препарандије кога чл. XII. у нашој епархији не познаје и 1 учитељ који није био изабран за скупштинара). Та тобожња апсолутна већина ставила се била сва на становиште чл. XII. а тај члан одређује за нашу дијецезу 62 скупштинара — па сад молимо г. **И**-а да нам он то докаже, по ком математском правилу је 31 (односно 29) апсолутна већина од 62?

Када се све то, што у овом нашем допису изнесосмо, у обзир узме, види се како је нетачан и скроз тенденциозан тај „верни историјат“ г. **И**-а те према томе, како су скроз неосноване и неправедне дедукције његове, да поступак наш „спада у ред карактеристичних појава, које наочигледно сликају наше болесне прилике“ и да у њему види „почетак и пут анархији у нашем автономном животу.“

Има у нашем автономном животу и анархије, и болесних појава, а има тога на жалост доста и у нашој епархији, само што то г. **И** у морате другде тражити, и узбуде ли потребе, моћи ћемо вам и ми послужити доказима. Но о том по том.

А сада да завршимо: Ми смо и сада тога увјерења, да је у привременој уредби чл. XI. битан а чл. XII. само примена његова за ону годину, кад је уредба донесена, и у том смо увјерењу све јачи, што чешће ту уредбу (па и уводну наредбу) читамо А тако схватање одговара и правичности, јер дочим је наш протопрезвитерат г. 1867. имао 16015 душа а до 1897. г. нарастао на 24.013 душа (данас сигурно има и преко 25.000 душа, јер уз природно умножавање, овамо се многи свет досељава) — дотле је на пр. вочински протопрезвитерат (односно изборни срез) за исто вријеме од 22765 нарастао на 26 000 душа, па смо данас скоро изједначени у броју душа, а они имају 8, а ми само 6 заступника. То није право, па ма рачунали и по кључу госп. Мите Руварца.

И тако хтели нехтели, морамо на вељу жалост г. **И**а да останемо нека врста Угоче у нашој автономији — но одмах додајемо — само дотле, док спорну ствар не ријеше позвани на то фактори, којима су утоци наши — и ако против воље неких љубитеља реда и законитости у нашој автономији — на ријешење упућени. Ми пак, ако ништа друго, имаћемо бар ту заслугу, да смо поступком својим допринијели, да се на чисто изведе једна неја сна страна „привременог уређења епархија“ — за које сам г. **И.** вели у уводу свом да на себи носи „карактер непотпуности и несавршености“*).

Онај исти **„Неправилни“.**

[1]) Овде курзив наш.
[2]) Овде г. **И**-а.

*) Ово је питање расчистио саборски одбор, о чему ћемо опширније проговорити. — Примедба уредништва „Заставе“.

испред ова два Мађара.

Кратко време замишљено је гледао у два брзојава, које је држао у руци, за тим је солдачким кораком ступио пред онога са перјем и громогласно рекао:

Лудвигу Кошуту, у име закона ви сте мој заробљеник.

Ословљени развукао је уста подругљиво се смешећи и шануо је хусару:

Господине, ви се буните. Ја сам брзојавио из Пожуна. Кошут тамо стоји, показавши на свог сапутника.

Хусар се збуњен сад окренуо другом Мађару, погледао је у брзојаве и ословио оног у атили:

Онда сте ви мој заробљеник. Напред!

Не тако господине. Брзојав сам ја послао

Хусар је сад као прикован стајао пред обојицом.

Два Кошута погледаше једно у друго. Са лица обојице читало се изненађење. За тим су се преставили хусару:

Ја сам Н. тајни полицај!

Ја сам П. тајни полицај!

Онај са перјем и онај у атили, извадили су по једно писмено из свог џепа, и једно и друго било је полицијско уверење.

Када је хусар прегледао оба уверења, одмах је на чисто био са целом ствари и њеним нечувено смешним збитијем.

Та ви сте господо, један другог хтели да преварите! и гласно се смешећи поднео им је под нос оба брзојава.

С мађарског *βρ.*

Беч, 1. априла.

Парастос пок. Шчербини. Српске демонстрације против „Neue Freie Presse“ и Јагића. Јуче, у недјељу, држан је у овдашњој руској цркви парастос покојном конзулу, Григорију Степановићу Шчербини. Црква је била дупком пуна српскога свијета; самих ђака присуствовало је парастосу преко 150. По свршетку парастоса изразио је (на руском језику) у име друштва „Зоре“ г. Р. Раденковић, cand. med. првом секретару рускога посланства осјећаје пијетета и жалости за човјеком, који је свој живот на обрану српскога народа жртвовао, — што је секретар са благодарношћу до знања примио.

Затим су се упутили Срби ђаци, око стотину их на броју, да демонстрирају пред уредништвом „Neue Freie Presse“ (I. Fiehtegasse 11), ради непријатељског писања тога чивутског листа према српској ствари уопће, а особито у Старој Србији и Македонији. И ако је киша лијевала као из кабла — а киша је највећа сметња демонстрацијама —, ипак је демонстрација, која је трајала преко ¼ сата, имала великог ефекта, а изизвала је велико интересовање публике. Громко се је протестирало против безобрзирног и дрског писања према Србима, а полетело је и неколико каменица пут прозора уредништва.

Одавде кренули су демонстранти по највећем пљуску пред стан (VIII. Kochgasse 13) професора Јагића, и ту су у громким повицима дали одушке своме гњеву, ради његова познатог тенденциозног и према Србима непријатељског писања у „Neue Freie Presse.“ Но усљед силног пљуска кише морали су се демонстранти у брзо разићи, а демострација против Јагића поновила се зато данас, у 1 сат по подне, у далеко већој мери.

Тачно у то доба скупило се пред кућом Јагићевом око 150 Срба ђака, да се проламало од узвика „Pereat Јагић!“, „Abzug Јагић!“, „Pfui Јагић!“ и „Доле са словенском издајицом!“ Полиција као да се томе надала, јер је било присутних много стражара, којима је најзад пошло за руком демонстранте у споредне улице потиснути Но огорчење против Јагића је било толико, да су демонстранти — покрај толике множине и бруталног поступања полиције — још у два маха продирали до Јагићевог стана, па са још већом интензивношћу демонстрирали. То је трајало преко три четврти сата.

За тим се упутила поворка, пјевајући српске пјесме, а праћена полицијом и огромном масом свијета пред универзитет. Ту се је, пред одјелом за словенски семинар поново демонстрирало против Јагића, а онда пред универзитетском аулом (на рампи). Коначно су се демонстранти у ½3 сата разишли.

Једно велики број и одушевљење учесника демонстрације, а друго што се иста збила баш на католички Васкрс допринијело је, да је демонстрација скренула на себе изванредну пажњу бечког грађанства, колико код стана Јагићевог и повратка, толико, и још у много већом обиму, пред универзитетом, у најживахнијој улици Ringstrasse..

Ухапшано је много учесника из свих крајева Српства.

Нема сумње, да ће описане демонстрације против Јагића не мало наудити његовом угледу и гласу у славенском свету, а неће сигурно ни на њега угодно утицати, па макар не имао у себи више ни трунка словенског осећаја и правичности. Не ће му сигурно за дуго још на ум пасти, да свој научењачки ауктoритет ставља у службу бечке камариле, а против Словенства а особито Српства, као што је то — а на штету српског народа — учинио са његовим „босанским“ језиком и најновијом расправом у „Neue Frei Fresse“ о приликама у Старој Србији и Мађедонији.

У осталом сва је прилика, да српски ђаци још нису Јагићу посве вратили жао за срамоту . . . Духови су врло узбуђени, па се је бојати, да се демонстрације против њега не би и опет поновиле, нарочито приликом му предавања, гдје га барем не ће моћи бранити бечка полиција.

2×С.

Политички преглед.

Сел и Апоњи. Некоји будимпештански листови, не престају да пишу о томе, како је положај данашње угарске владе тежак и како је наступио антагонизам између председника министарства Села и председника сабора Апоњија. Бечки лист

„Цајт“ доноси од свог будимпештанског извештача подужи чланак, у коме доста ласка Апоњију. Износи како се Апоњи примио председништва само под условом. да може остати потпуно непристрастан. Но како је таковим држањем својим дошао у врло непријатан положај. За зло му је узето било што је примио разна изаслан ства против војних предлога и већ је тада хтео да захвали на председништву. Сада траже од њега нове жртве. Несме да пред седава и за случај ванзаконитог стања (ex lex). Још се вели, како је Апоњи одлучио да у расправи о индемнитету говори, но како то неможе као председник сабора, то је вероватно, да ће захвалити на председни штву. Апоњијев лист још не побија ову вест, што тим више пада у очи, јер је тај лист пред католичке празнике писао, како није истина да изиђу Апоњија и Села влада неспоразум, и како ће Апоњи једним говором одмах после празника разбити све те неосноване гласове.

Молба Ст. Новаковића за пензију. Стојан Новаковић, данашњи посланик Србије у Петрограду, прошлога четвртка послао је министру иностраних дела молбу за пензију.

Хрватска и Славонија. У Загребу су у понедељак у вече опет почели демонстровати, те су у Илици каменицама поразбијали неколико прозора, но полиција и жандармерија набрзо је успоставила мир и ред.

Шпанија. О Ускрсу одржавани су у Мадриду, и по целој семљи републикански зборови, на којима се оштро нападала монархија, и предсказивало, да ће републиканска идеја славити скоро триумф. У Мадриду било је на збору до 15.000 душа, а у Барселони до 20 000, те је ту закључено, да се оснује једна јединствена републиканска партаја, којој ће бити једини шеф Салмерон.

Како је погинуо Шчербина.

У једном београдском листу читамо ово:

»Чим се у Албанији чуло да је Турска послала своје нарочите комесаре да и у Албанији уводе реформо почели су се Арнаути по својим племенима скупљати и договарати на који ће начин одбити увођење реформа у Албанији. Они беху поделили улоге, једни су имали да запале нека села, други су имали на разбојнички начин да покољу све што нађу живо у једном селу бливу Митровице и ту започну тим начином своје протестовање, али се било одустало од тога већ се одвоје три арнаутска племена: Шаља, Краснићи и Дреничини да уђу у Митровицу и да побију све тамошње Србе. Мало даље од Вучитрна на једном пољу скупе се на 1500 Арнаута, добро се наоружају и пођу право на Митровицу. Пошто им је уз пут био Вучитрн они ударе на њега, тамо наиђу на пратњу једне српске девојке, задрже је, покољу све што је било на пратњи а мртву девојку изваде из сандука оскрнаве је па је баце на улицу; за тим уђу у цркву поломе иконе и друго што нису собом могли понети а оно што су нашли од вредности однели су собом; за тим разиђу се по српским домовима и тамо опљачкају рану и стоку а чељад поубијају па тако пођу даље код Кајмакама вичући: »Нећемо реформе«. Кајмакам се уплаши и побегне а они похватају жандаре Србе па их свуку, обезоружају па неке побију а неке потерају голе у Митровицу.

Из Вучитрна пођу Митровици уз вику: »нећемо реформе«, »доле с Русијом«, »нећемо руског конзула«. Од Вучитрна до Митровице број Арнаута порастао је на 2500. Кад су дошли испред Митровице задрже се пред мостом на Ситници, преко кога се улази у Митровицу, са намером да уђу у Митровицу кад се смркне.

Један од Арнаута кога покојни Шчербина беше задобио уза се, сазна за намеру дошавших Арнаута па га о томе извести, а покојни Шчербина одмах оде војном заповеднику Саид-бегу па му саопшти да се постара да преузме све мере, те да Арнауте спречи у њиховој намери. Овај послуша Шчербину и одмах без оклевања пређе преко Ситнице и оде у арнаутски табор, позове Арнауте и каже им, да ће их — ако се мирним начином не уклоне од места где се беху настанили — напасти са војском и да ће их побити. Арнаути му одговоришe, да се они неће уклонити па ма сви до једног изгинули. Саид-бег се врати, узме две чете низама, ископа испред моста на улазу у Митровицу две велике рупе и ту смести војнике са наредбом: Чим Арнаути пређу мост да опале ватру и спрече њихов улазак, а он се повуче на вис иза Митровице на коме беху смештене две батерије. Арнаути се беху решили, да се никако не повлаче, а држали су да ће се турска војска побунити и присајединити њима, те се с тога почну кретати. Саид бег спазивши кретање Арнаута опали један топ на њих, држећи, да ће их тиме поплашити и разјурити, али Арнаути разјарени у место да се повуку, они пођу преко моста да уђу у Митровицу. Чим су прешли мост на улазу у Митровицу наиђу на оне војнике који су били смештени у рупчагама и који опале на њих плотуном, а Саид бег почне паљбу са шрапнелима. Ту се почне права ратна борба у којој је пало до 200 Арнаута и неколико низама. Видећи Арнаути да се не могу одупрети војној сили, а не знајући колики је број оних војника што су их изненада напали, почну се повлачити и врате се преко моста натраг. Међу тим Саид бег непрестано је сипао ватру шрапнелима док их није растерао.

Та је ноћ прошла мирно, али се сутра-дан спремао нов напад и то са друге стране Митровице, а иза виса на коме беху смештене Саид бегове батерије.

Покојни Шчербина целу је ноћ провео на ногама. Ишао је од куће до куће и тешио је Србе да се не плаше.

Све што је било заплашено и што није могао задржати од бегства сместио беше у руски конзузат, а децу је и сам носио на рукама па их је склањао у своје одаје да се не заплаше.

Чувши пок. Шчербина да се Арнаути спремају да са јачом силом ударе с друге стране на Митровицу он узме своја два кавaза и десет наоружаних низама и пође лично у арнаутске позиције да се увери о њиховим намерама. Он се био тврдо решио да оде арнаутским вођама и да их упита: шта траже од Срба и зашта их злостављају и кољу, па да им понуди условљени мир.

На путу сретну једног низама који по војнички ода почаст Шчербини и он га отпоздрави и пође даље, али на десет до дванаест корачаји низам опали из пушке на Шчербину и рани га, за тим опали и други пут, Шчербина падне а војници опале пушке на атентатора Ибрајима па га свале. Интересантно је то да су га војници гађали сви у ноге. Куршум га је ударио у руку и прошао кроз мишиће. Рањеног Шчербину одвели су у конзулат. Ибрајим је из прве пушке погодио Шчербина с леве стране испод витог ребра. Куршум је прошао кроз црну џигерицу и бубреге, па је изашао на другу страну. Прву су му помоћ указали војени лекари.

Убица Ибрајим у почетку није хтео признати узроке који су га натерали да убије Шчербина, али сада се каје и признаје све.

Један Арнаутин му је казао да је она војска доведена у Митровицу због руског конзула и да није право да мухамеданци гину за једног ђаурина: »Зар нема мухамеданске руке која ће убити неверника« — говорио је Арнаутин Ибраиму. На ове речи Ибраим зададе реч Арнаутину да ће га он убити, па је задану реч и испунио. Први је суд осудно Ибраима на петнаест година робије али неће остати на томе, јер је руска влада уложила своје незадовољство за овако благу казну и сада су узгледи да ће Ибраим бити обешен на месту где је рањен Шчербина.

Догађаји у Старој Србији и Македонији.

Пренос тела Шчербине.

Из Митровице јављају: Мртво тело Шчербине пренесено је у уторник на жељезничку станицу уз сјајну војну почаст. Из Митровице ће однети жељезницом мртво тело Шчербине преко Солуна у Цариград. Из Цариграда лађом у Одесу, а из Одесе жељезницом у Чернигову, место рођења покојникова. Ту ће га сахранити.

У понедељак је засебан српски краљевски воз донео овамо диван ковчег од руде. А тим возом стигли су и венци, од којих нарочито падају у очи српског краља и краљице, београдског руског клуба, београдског руског посланика Чарикова, скопљанских Срба и т. д.

Како је опојано тело Шчербине.

Из Митровице јављају: Мртво тело погинулог руског конзула Шчербине, свечано је опојао у уторник српски митрополит Нићифор уз асистенцију четрдесет српских свештеника. За тим је тело однето на жељезничку станицу.

Парастос Шчербини у Цариграду.

Руско цариградско посланство приредило је Шчербини парастос, на који није позвало ни једно турско преставништво. Турци су дошли и без позива.

Парастос Шчербини у Петрограду.

У петроградској капели руског министарства спољних послова приређен је убијеном руслом конзулу Шчербини свечан парастос. Присуствовали су: заступници српски, бугарски, аустро угарски и немачки. Осим њих и бугарски пуковник Гончев, који је донео писмо руском цару од бугарског кнеза.

Енглески листови збот убиства Шчербине.

Енглески листови исцрпно пишу о убијству Шчербине. Слажу се у томе да се због тога могу излећи велики заплети и проричу, да ће се услед тога растопити онај споразум, који је склопљен између Русије и Аустро-Угарске погледом на Баллан.

Чему приписују велику важност у Атини.

Грчки листови понављају ону вест, како је султан изразио и нагласио своју жељу, да га грчки министар-председник Делијанис посети скорим у Стамболу. Овоме приписују грчки листови велику важност.

Опомена српског посланика Грујића.

Из Цариграда јављају, како је тамошњи посланик генерал Сава Грујић, по налогу своје владе, упозорио и опоменуо порту на опасно држање Арнаута и тражио од ње да одлучно стане на пут претњама и испадима арнаутским.

Клофач о својим утисцима са Балкана.

Ми смо недавно јавили, како се чешки посланик крепуо био на Балкан у намери да оде у Стару Србију и Македонију и лично се увери о тамошњим догађајима. Јавили смо и то како је султан обасуо орденима и почастима Клофача но није га пустио у Стару Србију и Македонију. Сад јављају из Прага, да је Клофач тамо држао јавно предавање о утисцима које је стекао на Балкану. Јако је напао аустро угарску спољну политику, а нарочито министре Голуховског и Калаја. Тражио је, да се убитачна аустро-угарсла спољна политика из основа промене, а нарочито да се према балканским државама искрено и пријатељски поступа. Клофач је својим говором пожњео велик успех и многобројно посећен збор бурно га је поздравио, а жестоко устао против владе и Немаца.

Позив на претплату.

Са 1. априлом 1903. ступа „Застава“ у другу **овогодишњу четврт,** која излази на 6 страна, **6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, који ће од 1. априла такође на 6 страна излазити. Овако проширени народни бројеви доносиће расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама итд. Ти се бројеви удешавају за најшире кру-

гове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна.**

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом,

По решењу управе, лист се ником **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, 15. марта 1903.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Змај Јован Јовановић почасни члан.

Пишу нам из Ирига: Српска читаоница у Иригу у својој ванредној скупштини изабрала је једногласно и одушевљено за свога почасног члана Змај-Јована Јовановића за заслуге на српској песми и књизи. Скупштина је овај одборски предлог прихватила уз бурно клицање: Живео Змај, овенчани српски песник на понос свију нас!

Руски манастир у косовској Митровици.

Одржава се глас, да ће руска амбасада у Цариграду захтевати од Турске, да ова плати и трошак за подизање једног манастира у Митровици на ономе месту, на коме је погинуо конзул Шчербина. У томе манастиру становало би неколико руских калуђера из светогорског братства Св. Пантелејмона,

Добротворна Задруга Српкиња у Иригу

Пишу нам из Ирига: Овде се оснива Добротворна Задруга Српкиња и правила су задружна поднесена влади на потврду. За председницу изабрана је угледна овдашња грађанка госпођа Софија Петровићка, а за тајника парох Д. Мишић. Изабрате су и одборкиње, све признате родољубиве Српкиње. Уверени смо, да ће ова задруга бити рукапомоћ српској сиротињи у сваком погледу. Нека је сретно и у добри час!

Г. Стеван Стојановић,

српски виртуоз на виолини, који је на своме турнеу по Србији обишао Шабац, Ниш, Крагујевац, Пожаревац, Градиште и тамо приредио по један свој концерат, вратио се са г-ђом у Београд. У свима местима, где је г. Стојановић био, публика је многобројно походила његове концерте и дивила се његовоме уметничком свирању. У Нишу и Пожаревцу публика му је одушевљено клицала; била је управо занета тоновима са његове виолине, па и у осталим местима његово концертовање доносило је триумфе младоме виртуозу. „Б. Н.“

† Поп Зака Стојановић.

Јавили смо читаоцима „Заставе“, да је 27. априла умро у Варјашу овдашњи дугогодишњи парох Захарије Стојановић, а сада доносимо још и ово неколико редака у допуну. Поп Зака се родио у Срп. Црњи 5. септ. 1828. Гимназију и филозофију је свршио у Кечкемету, а богословију у Вршцу. Запопио га је темишварски владика Пантелејмон Живковић 1847. године и провео је 8 година у Срп. Светом Петру као капелан код свога таста, а за тим пуних 46 година као парох у Варјашу. Садашњи патријарх Георгије, као владика темишварски, врло га је мрзео, па ту мрзост није ни тајао, али му није могао нахудити, јер је поп Зака био одличан свештеник, врло савестан и ревностан у својој дужности, а са својом општином је живео у највећој слози и љубави тако, да за читаво време његовог више него полувековног попованя никад никога није тужио, нити је њега ко год тужио, те у том погледу није о њему конзисторија ни знала да постоји. Био је од оних старих свештеника, који су све постове постили и сваки дан по три пут у цркви служили, новотарије је из срца мрзео — у цркви. Покојни Никанор Поповић одликовао га је 1895. године црвеним појасом, а 1900. протонамесништвом арадским. — На својој скромној парохији (V кл.) васпитао је осморо деце. Живих има четворо: госпођа Нина и синови: Иван, званичник државне железнице у Нишу, Никола, професор на гимназији у Кијеву, у Русији (и госпођа му је професорка) и Јоца, трговац и наш драги пријатељ и једномишљеник. Поп Зака је најстарији радикал у арадском срезу и по годинама и по постанку. Целога века је био народњак и покојни Милетић га је увек походио, кад је долазио у Варјаш. Кад се „стара гарда“ одцепила и напустила свога вођу, поп Зака се придружио новој омладини, која је после под именом радикалне странке продужила и усавршила борбу за напредак. Ово је свакако редак појав, да један старац, који су обично конзервативни, прилази странци, која најнапреднија и најслободоумнија начела исповеда. У томе је тако далеко ишао, да у последњим годинама није хтео ни једне друге новине читати осим „Заставу“; с њоме је тако рећи и умро, јер још 26. марта је седео пред кућом и читао „Заставу“, а 27. већ — умро! Нарави је био ванредно питоме и веселе. И у дубокој старости био је тако весео и разговоран, као младић и било је право уживање с њиме бити у друштву. Имао је нешто оригиналнога у себи, што му је особито доликовало и чинило га пријатним. Боловао је пет месеци и за то време никад га није остављала свежина ни хумор ни за један тренутак. Сахрањен је на Лазареву суботу после подне, те га с тога и не могоше сва браћа и поштоватељи испратити, но само пет свештеника. У цркви се с њиме опростио његов млади у Христу брат и супарох г. Александар Грујић, а на гробу капелан из Кнеза Милош Николић и парох сенпетарски г. Исидор Николић. Драги Чика-Зако! Не могох доћи, да ти целујем добру десницу и мудро чело и да се опростим с тобом онако, како сам ја хтео и желео! Опрости ми и прими ово неколико речи од онога, кога си ти волео као и твога сина, а мога од детињства друга и пријатеља Јоце! Нека ти је лака земља и вечна успомена стриче! =

Снег, мраз, зима и пљусак.

И из многих крајева Угарске, јављају о непогоди за ових последњих дана. Нарочито се туже на мраз, иње, снег, велике пљускове и хладноћу, које је многе штете починило на воћу, виноградима па и усеву. Из Пакша јављају да је тамо у уторник ујутру крупан снег падао пуна два часа. — Из Ђенђеша јављају да је Татра сасвим покривена снегом. Слана (иње) и зима починили су велику штете на воћу и винограду. — Из св. Готхарда јављају да је после тронедељне непрестане кише почео снег да пада. — Из Домбовара јављају да снег тамо још јако пада. — Из В. Кањиже стижу вести да снег тамо тако јако пада, да се по улицама неможе ићи. — У Заламској жупанији поплава је починила велике штете. — Из Печуја јављају да је тамо три пуна дана пљусак непрестано лио, а од јуче је почео снег. Иње и киша починили су велике штете на воћу и винограду. — Један наш пријатељ, који је јуче допутовао железницом из Осека преко Сомбора, прича како их је снег пратио од Сомбора до Суботице. И код нас је велика хладноћа и мутно време, те је лако могуће да и нас неће снег и иње мимоићи. Но далеко била од нас лепа кућа оваких зимских гостију у ово пролетње време.

Генерални штрајк у Риму довршен.

Генерални штрајк радника у Риму довршен је. тек што је трајао неколико дана. Премда је ту штрајковало преко 30.000 радника свију заната и подузећа, и премда је дошло кадкад и до бурних сцена, ипак није војска интервенисала, а још мање да је „у голо месо“ пуцала (као што је то другде био случај.) Осим 20.000 војске, која је стално смештена у Риму, беху тамо концентрисане и неке регименте из горње Италије. Вође социјалиста, које су се биле јако заузеле да уопште и не дође до штајка, радиле су много и на тиме, да се штрајк што пре доврши. Италијанске власти требале би да „иду у школу“ у хрватско-славонских и српских власти, па да већ једном науче како са голоруким народом треба поступати. На што су жандарима и војници бајонети и оштри набоји?

Забаве.

— Српско-црквено-певачка задруга земунска учиниће излет други дан Уускрса ове године, у Стару Пазову, том приликом, а под управом свога хоровође г. Славка Јанковића, појаће при богослужењу свету литургију, а у вече приредиће концерат са игранком.

— Српско народно учитељство ст.-бечејског среза приређује на светли четвртак у Бачком Мартоношу концерат с игранком у корист своје благајне. Програм је одабран и говориће Јован З. Медурић.

Брзојави „Застави.“

Стигли 2. априла.

Социјалистички конгрес.

Будимпешта. Велики социјалистички збор усвојио је 26 тачака. Аустријски социјалистички заступници су изјавили, како носе собом уверење, да угарска социјална демократија стоји на чврстим ногама. Пролетари обе државе бориће се заједнички раме уз раме кад дође томе време. Румунски изасланици су се срдачно опростили. Њихов је опроштај збор поздравио са бурним узвицима: Живела румунска браћа! Хрватски заступник се нада од угарских социјалних демократа да ће заштитити потиштене Хрвате. На његов предлог конгрес је изразио симпатије према хрватској социјално демократској браћи.

Борба у Маћедонији.

Цариград. Прошлог петка био је сукоб између Сарафовљеве чете и турске војске. С турске стране убијено 4 војника а рањено неколико. Усташи су — побегли.

Убица Шчербине.

Цариград. Убица руског конзула Г. Шчербине, осуђен на смрт.

Сујецки канал затворен.

Порт-Саид. Једна лађа потонула у суецком каналу, те је сад канал непребродан.

Књижевни прикази.

Илустрована историја српског народа. Друго умножено издање. Са 140 слика и 1 картом. Издаје Коста Мандровић у Бечу. Излази у 16 свезака, à 50 потура (65 пара). Беч. 1903. Свеска 10.

Босанска вила. Сарајево. Садржај 4 броја: Опсада Београда. Приповетка Драг. Ј. Илића. — Срећа. Приповетка Рад. М. Домановића. — Два старца. Приповетка Светозара Ћоровића. — Florence Montgomeri: Споразумјели се. С енглеског: Митра Морачина. — Цезмија. Историјска прича Намик Кемала. С турскога: Ал. Поповић. — Поука: Вацлав Брожик (са сликом), од П. Лагарића. — О сновима и прорицању из снова од др. Бран. Петронијевића. — Српске народне умотворине: Сибињанин Јанко на Косову. — Оцене и прикази. — Књижевне и културне биљешке. — Читуље. — Нове књиге и листови.

Трговина.

НОВИ САД, 1. априла 1903. г. Пшеница прве каквоће нова 7 фор. 45—50 н. Пшеница средња 7 ф. 20—30 н. Пшеница лакша роба 7 ф. ——— н. Напоница — ф. — н. Јечам 6·— ф. Зоб 5·60—80 ф. —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 30—40 ·— н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н.

Маст 76 фор. Сланина сува 76 фор. дебела пушена 76 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	46—48 нов.	живе мере
„ средњи . .	44-45 нов.	
„ лаки . . .	42—43 нов.	

Све од 1 килограма.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

1. (14.) априла.

Поред умерене понуде и боље проће цена је скочила. У промету је било 30.000 метарских центи.

Пшеница банатска, продано — каквоћа по хект. од 76 до 82 цене од 50 килограма — од кр. — пот. до к. — пот. потиска, продано 8650 м. каквоћа по хектолитру од 78 до 82 цена од 50 килограма од 8 кр. 15 потура до 8 кр. 35 п. пештанска, продано 6150 м. м. каквоћа по хект. од 95 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 95 пот. до 8 кр. 80 п.; бачка, продано 1000 м. м. какв. по хил. од 76 до 78, цена од 50 кр. од — кр.— п. до 8 кр. 20 п. Све на три месеца.

Раж, продано 100 м. м, цена од 50 кгр. од 6 кр. 70 п. до — кр. — п.

Јечам, продано 7 м. од 50 кгр. од кр. п. до — 5 кр. 75 п.

Зоб, продано 940 м, м. цена од 50 кгр. од 5 кр. 70 п. до 6 кр. 40 п.

Кукуруз продано 300 цена од 50 кгр. од — кр. —— 6 кр. 25 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 10 кр. — пот. до 10 кр. 550 пот.

Проја, од 5 кр. 75 п. до 6 кр. — п.

Маст, 50 кгр. 77 кр. — п. до 77 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 67 кр. — п. до 67 к. 50 п.; сушена 70 кр. — пот. до 70 кр. 50 п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 12 кр. — п. до 15 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 15 кр. 50 п. до 16 кр. — п. српски пекмез 16 кр. 50 п. до 14 кр. — п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 33 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 06 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	121 кр. 65 п.
Угарска круна рента	99 кр. 55 п.
Аустријска златна рента	121 кр. 75 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	116 кр. 95 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 75 п

Терминска продаја (шлусови).

Жито за април 1903.	7·71—7·72
Раж за април 1903.	6·70—6·71
Зоб за април 1903.	5·61—5·62
Кукуруз за мај 1903.	6·05—6·06

Пробуђена савијест.

Роман Ал. Н. Будишчева.

С руског иревео Вељко Лукић-Новица.

(Наставак.) (20)

Пересвјетов пође ћутећи кроз пусто поље, а срце му силно ударише. Велике зграде на Трегубовљевом салашу бијелиле се својим зидовима и наличиле у мраку на стадо, што пасе у пољу. Пересвјетов скрену са пута у међу. Изненада причуло му се као да чује лупу кола, он сједе у међу и поче одонуд мотрити. На путу искрснуше кола са жеравастим кљусетом упрегнутим у рукунице. Рукунице бјеху врло кратке, и кола су једнако натрчавала на кљусе и гурала га одостраг; изгледаше као да не вози кљусе кола, него кола да возе кљусе. У колима сједио мужик. Пересвјетов спазио његов нос, сличан запетом пијетлу на пушци, и одмах познаде Трофима, оног истог, од кога је неки дан купио точкове. Трофим једнако притезао узде, чамкао устима и говорио сам са собом:

— Каже, дај за три и по, а ја недам, шипак! Каже, у Аљашину је јефтиније. купи тамо. Шта се мене тиче? Аљашинци су лопови, Аљашинци праве од крадена дрвета, а ја од купљена. Нијесу Аљашинци за мене закон! Тако је!

Пересвјетов сједио сакривен за високом ражи, и чекао док се изгубе кола у мраку. Онда опет пође напријед. Наскоро је стигао до баштенских врата. Он их полагано отвори и уђе у башту. Ондје се сакри у грм јоргована, откуд је могао видјети прозор на кабинету, и поче чекати. Прозор бјеше затворен, дакле, било је још рано да иде. Опипао је у џепу длијето и сјео згодније, не спуштајући ока са прозора. У башти владаше тишина, мртва тишина, и то је још више распаљивало расположење Пересвјетовљево. И од један пут чисто га ожеже изненада нова мисао. А шта, ако је Трегубов за ову ноћ спремио новце на друго мјесто? Разбиће сто̂, а он празан. То би било ужасно!

И Пересвјетову се замагли пред очима, као да је у грозници.

Али у тај трен отвори се изненада прозор на кабинету, врло полагано. У прозору промаче и сакри се нечија лака сјенка. Пересвјетов се диже, причека часак, и корачајући што лакше може, упути се к прозору. Код прозора стаде и завири у кабинет. У кабинету тишина. Тежак писаћи сто̂ погледао у њега са поклопцима од дивита. Пересвјетов скиде чизме, уђе лагано бос кроз прозор и затвори га одмах за собом, како не би ноћна студен допрла до Трегубова. Не губећи ни часка, прихвати се он одмах посла. Пажљиво је разгледао десну фијоку и опрезно почео турати длијето у уску рупицу између горње даске и фијоке. Испрва никако му није ишао посао од руке, рука му дрхтала и длијето једнако искакиваше из рупице. Но, напошљетку, Пересвјетов се опет савладао и сабрао. Читав оштар врх длијета уђе у рупицу. И притискујући постепено руком држак од длијета, поче полагано подизати тешку горњу даску. Даска се наскоро мало подигла, али му је још увијек сметала брава, да извуче фијоку. Морао је да стеше даску длијетом. Затим опет тури длијето поврх браве и притиште. Брава шкљоцну лагано. Фијока бјеше отворена. Пересвјетов извуче је је уздрхталим рукама. Новац је био ту. Видећи новац, Пересвјетов изгуби опет свијест, и дрхћући читавим тијелом, поче пунити џепове новцима, руке му дрхташе. Новци су му сваки час падали на патос, и он их је морао да диже са патоса. Напошљетку била је фијока празна. Сви новци бјеху већ стрпани у џепове његове. Он утури фијоку како је била, и од један пут зачу, како у другој соби неко тапка у папучама. Већ по самим корацима, сјетио се Пересвјетов одмах, да то Трегубов иде у кабинет. Али већ бјеше касно да умакне кроз прозор, и он стаде у ћошак иза врата и сакри се за тешку завјесу. У тај мах уђе Трегубов у кабинет. Био је у плавој ноћној хаљини од баршуна, опасан позлаћеном узицом. Трегубов корачи два пут и стаде. Пересвјетов гледаше у његову румену шију. Трегубов се помаче. Пересвјетову би одмах јасно, да он хоће да приђе к столу и разгледа фијоку. Ако то учини, онда је све пропало. А сад бјеше најзгоднији тренутак. Трегубов је био далеко свега два корака од Пересвјетова. Пересвјетова као да нешто подиже од земље. Он лагано скиде дебелу узицу, којом је била свезана завјеса, и нечујно корачи два корака. Све се то збило у тренутку, и прије него што се могао Трегубов окренути к њему, забаци му остраг замку око врата и повуче га к себи, притежући злобно замку из све снаге. Трегубов паде му на прса и рипну. Лијева рука његова забацила се натраг и ухватила прстима за затиљак. Пересвјетов све притезаше и притезаше замку. Трегубов дрмаше раменима, настојећи да се лицем окрене к своме душману. А Пересвјетов свом снагом притезаше замку. Трегубов клону. Снага му малаксавала, и он спузио низ Пересвјетовљева прса на патос. Ноге му се згрчиле и опет опружиле, рипање престало, и Пересвјетов угледа његово надувено лице са искеженим зубима. Десно око његово живо се окретало у дупљи и као да се смијало. Оно као да је препознало Пересвјетова и ликовало. Напошљетку и то се око смирило и угасило. Пересвјетов сав ознојен, спусти лагано свог мртвог противника на патос.

(Наставиће се.)

Књижевне вести.

Изишла је нова књижица:

Нови закони у Црној Гори

ЗАКОНОДАВНО РАСМАТРАЊЕ

написао

Др. Жарко Миладиновић,

адвокат и председник друштва „Рада“ у Руми.

Цена је књизи 50 пот., са поштарином 55 пот.

Препродавци имају 30 проц. рабата.

Може се добити код писца или код г. Косте Лере, Нови Сад.

Стечај.

У добротворној задужбини Јована Остојића и Терезије рођ. Зозук, упражњено је стипендијско место војн. питомаца, на које по одлуци одбора српске православне црквене општине у Суботици, овим отварам стечај са роком до закључно 1. (14) маја 1903. год.

Ова стипендија износи годишње 1600 круна и могу је добити само Срби православне вере из аустро угарске монархије, који у војену академију, тако звани „Терезијанум“ у Винер Најштату, или у војену техничку академију у Бечу, или пак у академију за војену марину у Фијуми ступити желе.

Првенство имају сродници завештатеља из Суботице, а за тим са стране; у оскудици сродника пак синови суботички, а за тим српски синови ма из кога краја аустро угарске монархије.

Молиоци имају исказати и то:

I.

Аспиранти за војничку техничку академију у Бечу:

а) сведоџбом политичке власти, да су аустро-угарски поданици;

б) школском сведоџбом, да највиши разред средњих школа задовољавајућим успехом посећују, и да су претходни разред добрим успехом свршили;

в) сведоџбом војничког лечника, да су телесно оспособљени и да су им богиње накаламљене:

г) да су бесприкорнога моралнога владања;

д) матрикуларним изводом, да су 17-ту годину навршили, али 20 ту још прешли нису, — при чему 1. септембра по р. к. за мерило служи.

Примећујем овде, да аспиранти за војену академију у Винер Најштату из нацртне геометрије довољно припреме имати морају.

II.

Аспиранти за војену академију марине у Фијуми:

а) сведоџбом пол. власти да су аустро угарски поданици;

б) сведоџбом војн. лечника да су оспособљени како за војничко васпитање, тако и за потоњу морску службу као и то, да су им богиње накаламљене;

в) сведоџбом власти, да су доброга владања;

г) матрикуларним изводом да су 14-ту годину навршили, али 16 у нису прешли;

д) свима до сада добивеним школским сведоџбама да су 4 разреда на јавној реалци, гимназији или грађанској школи задовољавајућим успехом свршили или сад свршавају.

Изабрани питомац имаће септембра месеца пријемни испит на немачком језику положити, и то, на академији бечкој и винер најштатској из оних предмета, који су у 6 броју „Militär Verordnungsblat“ а од 1900. године изближе означени; а на војној академији у Фијуми: из немачког језика (који аспирант бар у толико у власти имати мора, да предавања с успехом слушати може) повеснице, земљописа и природословља, и то у оном обиму, у ком се ти предмети у нижим разредима средњих школа предају.

Молбенице ваља најдаље до горе изложеног дана српској православној црквеној општини у Суботици послати.

У Суботици 22. марта 1903. године.

Јосиф Хаџић с. р.
привремени закладни управитељ.

244 2—3

ХП КРАЉ УГАР. ПОВЛАШЋЕНА РАЗРЕДНА ЛУТРИЈА

110.000 ЛОЗОВА 55.000 ДОБИТАКА

сваки други лоз мора се са добитком вући.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У СРЕТНОМ СЛУЧАЈУ

1,000 000 Круна а премија 600.000 Круна

Многи играчи из моје главне колектуре постигли су лепе добитке.

Цена за I. разред 1/8 К 1·40, 1/4 К 3·—. 1/2 К 6.— или цели лоз К 12.

Наручбине поштом извршујем тачно.

Ко жели може лоз купити у главној колектури банкарске и мењачке радње

Мирослава Спајића

у Митровици Сремској.

245 2—28

Комплети „Невена“ за 1901. и 1902. год. укоричени, могу се добити по 5 круна у администрацији „Невена“ у Новом Саду.

ПОЗИВ
НА
ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА
„РАДА“
ЗА ИЗДАВАЊЕ СРП. КЊИГА И НОВИНА.

Овим се позивају сва г. г. деоничари на главну скупштину друштва „РАДА“, која ће се држати у Новом Саду 8. (21.) априла о. г. (на трећи дан Ускрса) у 11½ часова пре подне у просторијама код „Три круне“ са овим

ДНЕВНИМ РЕДОМ:

1.) Извештај управног одбора;
2.) Извештај надзорног одбора;
3.) Извештај књижевног одбора;
4.) Избор чланова:
   а.) управног одбора.
   б.) надзорног одбора,
   в.) књижевног одбора.
5.) Евентуални предлози.

Уједно се г. г. деоничари чине пажљивим на §. 6. друштвених правила.

У Руми, 5. априла (23. марта) 1903.

За управни одбор друштва „Рада“

Јов. Ст. Дудић, члан управе. Др. Жарко Миладиновић, председник.

ГВОЖЂАРСКО-ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
МАРКА МАРЦИКИЋА
у Паланци
треба једног спомоћника. 249 1—3

Тражим гостионицу

или већи бирт у једном већем месту **под рачун.** Србин сам, стар 40 год. са женом без деце. Што се добре кујне и брзе послуге тиче, ту сам на месту. Као шаљивчина госте би дочекивао веселим срцем а послужио би брзо и савесно. — Обратити се на

Душана Јовановића Бату
у Чуругу.

3—3 241

ТРГОВАЧКИ ПУТНИЦИ

нарочито они, који имају посла са гостионичарима, позивају се да пошљу своју адресу на администрацију »Заставе« под шифром: »Н. Н. Н.«

Могли би да дођу до споредне заслуге лако, препоручујући робу, која не колидира са њиховим главним радом.

Молимо да назначе уз обичну адресу, где би их извесног дана могло затећи писмо.

225 5—4

ВЕЛИКА
ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА
Ђорђа Ивковића
У НОВОМ САДУ
у дунавској улици, у сопственој кући

снабдевена са 7 машина, које креће **гас-мотор,** а уређена *најновијим модерним и сецесије словима, украсима* и *шарама* сваке врсте, израђује све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно и на највеће задовољство, а све по цени јефтиније него игде. 160 6—25

ОСНОВАНА 1870. ОСНОВАНА 1870.
СРПСКА ЗАДРУГА
ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ
У НОВОМЕ САДУ
Ћурчијска улица бр. 6.

прима улоге на штедњу, на штедионичке књижице, у текућем рачуну, као и недељне уплате по 50 потура недељно на сваку честицу, на 1, 2 и 3 године, према жељи улагача, а по највећем каматњаку.

Пристојбу на камате наплаћује завод **сам.**

Издаје зајмове путем личног кредита и интабулација, као и предујмове на папире од вредности под најповољнијим условима.

Завод овај је основан 1870. године, дакле је један од најстаријих српских новчаних завода.

Са годином 1902-ом навршио је завод овај своју XXXII. пословну годину и његов завршни рачун (биланција) исказује имовину од К 2,119.944·63 пот., према дуговима од К 2,073.102 29 пот., те је тако чиста добит за 1902. г. К 46 842·34 п.

Промет благајне у 1902. години износио је К 12,546.428·—, промет есконтних послова К 9,137.223·—, а целокупна промет износио је К 40,200.722·—.

177 6—

Завод има:

Главно заступство „Трансилваније“, опште међусобне осигуравајуће банке у Великом Сибињу и прима осигурања **на живот,** против **пожара, похаре** и **леда** под најповољнијим условима.

● Ово пето издање штампано је у 10.000 примерака. ●

Изашла је из штампе — **у петом издању**

КЊИГА за народ и његово благостање,
КЊИГА показаља за здраве и болесне,
КЊИГА златна домаћину и домаћици,
КЊИГА за старо и младо, за мушко и женско,
КЊИГА за сељаке и варошане — родитеље, свештенике и учитеље, земље-раднике, занатлије, трговце и за свакога а наслов је:

ВЕЛИКИ СТВАРНИ
НАРОДНИ ДОМАЋИ УЧИТЕЉ

у овој књизи су **упутства како се чува здравље, како треба болесник да се лечи и лекарију употребљава**
са 25 слика корисног и лековитог биља.

ПРИРОДНО ЛЕЧЕЊЕ ХЛАДНОМ ВОДОМ ПО КНАЈПУ.

Обавештаји и практична упутства у земљорадњи, повртарству, воћарству, виноградарству, подрумарству, пчеларству, сточарству, живинарству, кућарству и другим домаћим пословима, — и свима ваљаним поукама за подизање народне привреде.

ДОМАЋЕ ЕВАНЂЕЉЕ ЗА СВАКОГА

по † В. ПЕЛАГИЋУ и другим знаменитим писцима
СА НОВИМ И МНОГИМ ВАЖНИМ И КОРИСНИМ ДОПУНАМА
УРЕДИО И ИЗДАО НА СВЕТ **Д. Ш.**

Књига је штампана на великој осмини, **има педесет штампаних табака или 800 страна** — има остраг и садржај читаве књиге, да је сваком лако наћи шта му затреба. — Ова је књига до сад штампана у 30.000 примерака.

Цена је само 5 (пет) круна.

Ко узме и плати два примерка добија ТРЕЋИ бесплатно. — За ову књигу набавили смо и лепе платнене корице. — Увезана књига стаје 6 круна; са златним насловом 6 круна 50 потура.

152 6—10

КОМИСИОНО ИЗДАЊЕ СРПСКЕ КЊИЖАРНИЦЕ
БРАЋА М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ.

Природно лечење хладном водом. — Домаће Еванђеље.

са 25 слика корисног и лековитог биља.

Велика осмина 50 штампаних табака.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија Д-ра Светозара Милетића у Новом Саду.